

1922. ÁPRILIS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LXI. ÉVF.

KÖZLÖNYE

7—8. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 15-én. * Előfizetési díj egy évre 160 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 K alapítványt tettek, valamint a rendes tagok az esedékes alap. kamat, illetőleg 20 K évi tagsági díj, valamint az 1922. évre alapító és rendes tagokra nézve egyaránt kivett 40 K pótdíj fejében kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 K-nál kevesebbet alapítottak, ezenfelül 10 K-t fizetnek.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

« A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltek. »

(Telefon : 37—22.)

IV. KÁROLY †

Mély szomorúsággal jelentjük, hogy Ő császári és apostoli királyi Felsége

IV. KÁROLY

Magyarország királya, folyó hó 1-én számkivetésében Funchal-ban, Madeira szigetén jobblétre szenderült.

Tragikus élete után legyen osztályrésze a mennyei békesség, melyből itt a földön oly kevés jutott neki!

Az erdészeti technika országos kérdéseiből.

Irta és a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének 1922. márczius 4-én tartott közgyűlésén előadta: **Kaán Károly** h. államtitkár.

A kagylószerű Dunamedenczében egy évezreden át elterült Magyarország közgazdasági tényezőjének harmonikusan egységes és eredményes együttműködését az egyfolyamrendszerű és emellett nagyon szerencsés, sőt mondhatjuk klasszikusan tökéletes geográfiai fekvés tudta biztosítani.

Ennek a kedvező, egy ország fennmaradása, sőt boldogulása előfeltételeként szereplő körülménynek a lerögzítése mellett alig szorul további bizonyításra az, hogy a geográfiailag oly eszményien kerek integer Magyarország hegykoszoruján elterülő erdőknek és azokban üzött gazdaságnak mindenkor fontos szerep jutott az ország közgazdasági életében. Azok az előnyök ugyanis, amelyek az erdők konzerválásával és azok belterjes művelésével biztosíthatók voltak, a kedvező topográfiai helyzet folytán az egyfolyamrendszerű ország intézményesen kiépített gazdasági egységének javára érvényesülhettek. Magyarországnak tehát az lehetett mindenkor egyik legnagyobb érdeke és feladata, hogy hegyvidékét, főleg pedig az országot övező hegykoszoru erdőségeit és azok gazdaságát az ország egyéb közgazdasági ágaival szervi összhangzásba hozza és oly elbánásban részesítse, amilyen egy mezőgazdaságot üző, de ipari megerősödésre is törekvő, gazdasági önállóságra és függetlenségre vágyó ország érdekeinek legjobban megfelel.

Eleget tett-e, s ha igen, milyen mértékben tett eleget az integer Magyarország e feladatának, nem nehéz bizonyítanunk, mert világos, kézzelfogható tények azt eléggé igazolják.

Mindenesetre erre törekedett Magyarország és amennyire politikai helyzetéből folyó gazdasági körülményei megengedték, azt biztosítani is igyekezett.

Különösen az utóbbi évtizedekben elért gazdasági fejlődés során nyomult előtérbe az ország gazdasági egységének nagy jelentősége, s a magyar állam, ha nem is minden irányban, de sok tekintetben anyagi erejét meghaladó áldozatok árán is sokat tett, hogy a gazdasági tényezőknek ezt az értékes és harmonikus egységét nemcsak fenntartsa, de fejlessze is.

Egy hatalmas és mindinkább szervessé váló üzemegységgé alakult ki ezzel Magyarország, Európának ez a fontos éléskamrája, a Kárpátok erdős koszorújával övezett s velők oly tökéletes egésszé kikerekített formájában.

Ezt a jelentős gazdasági fokra hágott, ezeréves egységet törték meg a „győző” hatalmak.

A beigazoltan harmonikus és annyira sikeres együttműködésnek a lelketlen megcsonkítással bekövetkezett ez a megzavarása azután megbontotta az ország közgazdasági életének organizmusát és vele gyökerében támadta meg annak a fontos szerepnek előfeltételeit is, amelyet Magyarország a kelet kapujánál gazdaságilag kevésbé fejlett népek körzetében betöltött.

A megcsonkítás minden tervünket csirájában ölte meg, minden munkánkat derékon törte ketté!

Nem vázolólok itt a harmonikus gazdasági egységet azokkal a sokoldalú megnyilvánulásaival, melyek a mezőgazdaság annyiféle ágában jutottak kedvező kifejezésre. Hosszúra nyulnék itt az ipari és kereskedelmi vonatkozásokat is részletesen fejtegetnem. Kiragadva mégis egy-két erdészeti-technikailag is fontosabb kérdést, reámutatok mindenekelőtt arra, hogy az országot övezett erdős hegykoszoruból fakadó patakok és folyók vizirejének kihasználása, a magyarországi érdekek javára való leköttése, s az erdők konzerválásával és az okszerű erdőgazdasággal biztosítható állandósítása, fontos nemzetgazdasági érdek volt mindig, de a nagy szénhiány óta különösen nagy lett volna a jelentősége.

Éppen így nagyfontosságú volt az erdők befolyásának érvényesítése és fokozása a folyómedrek természetes és egyenletes táplálásának szolgálatában. Fontos volt egyfelől az árvízvédelem és ezzel a sík föld boldogulása szempontjából, másfelől a vízterők hasznosítása és a víziutak, mint forgalmi eszközök annyira propagált és oly nagyarányú állami akcióval felkarolt kihasználása és fejlesztése tekintetéből is.

Ha történetek is hibák a múltban, viszont sok üdvös dolog történt az utóbbi évtizedekben az erdők konzerválásának, s ezzel fontos és igen sokoldalú közgazdasági érdekek szolgálatában. Sok történt az erdők fenntartása s a bennük üzött gazdaság belterjeségének fejlesztése és annak érdekében is, hogy a hegyvidék fa-

termésével az ország szükségletét ellássuk, az ország iparát fejlesszük, s exportunkat fokozzuk.*)

Igen sok történt az elszakított erdők rekonstrukciója érdekében is, s ennek szolgálatában egységes akció indult meg a kopárok befásításának, a vízmosások megkötésének, a vadpatakok szabályozásának ellátására. A folyók szabályozása és az árvízvédelem érdekében pedig eközben nagyszabású munkák készültek el és kerültek sorra.

Az egységes erdészeti és az egységes vízügyi igazgatás a legjobb uton haladt tehát az egységes vízrendszernek olyan ellátásában, mely az árvédelem szolgálatánál a vizek lefolyását a hegyek között akadályozni, a hegységek lábainál lassítani, az Alföldön pedig gátak közé szorítani igyekezett. Egységesen segítette elő mindezzel annak a nagyszabású és fölöttébb észszerű tervnek a fokozatos végrehajtását, mely azt czélozta, hogy hydroelektromos telepek létesülhessenek s ezzel megnyissa a 2,403.000 elméleti lóerőben megállapított vízierők soha ki nem fogyó energiaforrásait.**)

Milyen perspektíva az ország közgazdasági életének kialakulására!... Derékba tört azonban minden munkánk, összeomlott minden tervünk a „győző” hatalmak vak és lelketlen önkénye folytán.

Országunk feldarabolása nemcsak sójától, vasától, fájától és sok egyéb elsőrendű életszükségleti cikkétől fosztotta meg ezt a szerencsétlen országot, de darabokra szelte az egységes vízrendszert, s ezzel megszüntette annak lehetőségét, hogy a Duna-medencében egy nagyarányú kulturföld gazdasági egységben, emellett és többek között árvízvédelmi érdekeinek szolgálatára egységes erdészeti és vízügyi igazgatás alatt maradhasson.

Ennek megszűnése pedig óriási és olyan veszedelmek magvát rejti magában, amilyenre még nem volt példa a nemzetek életében.

Sajnálatosképen odajutottunk a megcsonkításunkkal, hogy

*) Csak az állam a háboru alatt 600 kilométert meghaladó maradandó értékű erdei vasutat és más szállító, valamint egyéb üzemi, a gazdaság belterjeségét elősegítő berendezést létesített, hogy az erdők konzerválása mellett azok gazdasági hasznosítását elősegítse.

**) *Viczián*: Egységes vízgazdálkodás és vízerőhálózat. Budapest, 1919.

rajtunk kívül álló és részünkről nem is befolyásolható, sőt velünk kifejezetten ellenséges tényezőktől függ majd ezentul jövő gazdasági boldogulásunk vagy végpusztulásunk.

Nem nehéz ezt bizonyítanunk. A régebbi idők erdőpusztításainak következményeit közismeretűen elszenvedte a multban az ország. Az ezek folytán megnyilvánuló vagy ezek által legalább is lényegesen befolyásolt árvizek növekvő tendenciájának a mult század második felében hozott erdőtörvények s azok üdvös rendelkezései és gondos végrehajtása gátat tudtak vetni. Az 1888. évi árvizben érte el ugyanis a lerohanó viz a maximumát. Azóta az erdészeti technika munkája annyira haladt, hogy az árvizek további növekvése megállt, mert legalább is ezidő óta növekvő tendenciát nem mutat. Az ország gazdasági boldogulása és biztonsága érdekében ennek daczára az volt a megállapításunk és törekvésünk, hogy az integer Magyarországon az eddiginél még szigorubb törvényeket kell hoznunk az erdők védelmének, az erdőpusztítások tilalmazásának, a kopár területek befásításának, a vizmosások megkötésének, a vadpatakok szabályozásának szolgálatára, hogy teljes biztonsággal megóvhassuk az ország közel 20.000 négyszögkilométer síkföldi ármentesített területét a vele annyi jóra való magyar munka eredményét.

Minderre meg is volt a tervünk s nem rajtunk mulott, hogy e reánk erőszakolt háboru hat éve alatt akadályba ütközött minden legjobb szándékunk. A „győző“ hatalmakon ezért minden felelőség azokért a súlyos, sőt katasztrófális gazdasági bajokért, amelyek emiatt, de főleg pedig az „utód-államok“ további könnyelmű eljárásaiért bennünket fenyegetnek.

Mert legyünk tisztában azzal, hogy amilyen kalmár érdekek voltak befolyásolói a háboru megindításának, éppen olyan kalmár érdekek érvényesülnek az országunk testéből kiszakított és a kis-entente államainak konczul adott országrészek gyarmatias kizsákmányolásában.

Mi sem természetesebb, minthogy e zsákmányban részes szomszédállamok nem törődnek azzal, hogy a megcsonkított Magyarországot ilyen vagy bármilyen okokból érhetik-e árvizveszélyek? Nem törődnek azzal, hogy a Kárpátok magas hegygerincein túl más, reájuk nézve szinte teljesen közömbös és

idegen vízmedenczébe hajlóan elterülő erdőségek letarolásának, a hegyoldalak legeltetésének és elkopárosodásának lesznek-e és milyenek lesznek a közgazdasági következményei?

Nincs és annál kevésbbé lehet garanciális biztosítékunk az elszakított erdők konzerválására nézve, mert Románia közismeretűen saját országa erdejét is okszerűtlen arányokban és olyan balkáni jellegű eljárásokkal vette igénybe, amelyek annál is inkább erdőpusztításokra vezetnek, mert a törvényes rendelkezések intézményes végrehajtásának ott nincsenek meg a kellően képzett szervei, a megfelelő és elégséges eszközei.

Igen kicsiny időközökben és elég gyakran olvasunk egyszer 40, majd másszor 100 millió leies, ilyen meg amolyan részvénytársaságok alakulásáról a Romániának esett magyar országrészek erdőségeinek „kihasználására“. És ha ennek daczára eddig itt az erdőpusztítás még olyan mértéket nem öltött, mint amilyennek bekövetkezése szinte bizonyosra vehető, nem a románok jószándékaiban és kulturális érzékében, de közigazgatásuk és közforgalmi eszközeik dezoláltságában, tehát teljesítőképességének nagyon hiányos voltában leli időleges magyarázatát.

Nincs biztosítékunk a cseh kormányzat részéről sem, mert a nekik juttatott Kárpátvidék megszállása után az volt az első teendőjük, hogy a hegyvidéknek kulturtechnikai, árvízvédelmi, s ezzel fontos nemzetgazdasági érdekekből a legeltetés és marhajárás elől tilalmazott s annak idején nagy költségek és fáradság árán beültetett meredek hegyoldalain a legeltetést politikai okokból és kivétel nélkül megengedjék; amivel eddig is már jelentős károkat okoztak, s ha tovább üzik, rohamosan elősegítik a Kárpátvidék elkopárosodását.

A francia Alpok, a Pyrenneusok és Cevennek erdőségeit a francia forradalom és kommün után lepusztították, tönkre legeltették, elkopárosították. Iszonyu árvizek voltak ennek természetes következményei és a francia állam több százmilliós és tanulságosan érdekes erdészeti-technikai munkái az azóta lepergett egy évszázad daczára sem értek még véget akkor, amikor a most lezajlott háboru fegyverbe szőlította a francia népet. Schweiz Tessin kantonja, Tirol, Salzburg és más országok ilyen okokból rettenetes árvízkatasztrófákat éltek át.

Ezek a példák még aggasztóbban, még vigasztalanabban és még sötétebben mutatják be a feldarabolt ország jövő képét.

Abban a közelfekvő és nagyon is fenyegető esetben ugyanis, ha majd az erdőpusztítások révén ilyen katasztrófális bajok keletkeznek, azok következményei főleg a Duna-Tisza-medenczében, az egykori tengerfenék hatalmas síkföldjén leírhatatlan károknak lehetnek, sőt lesznek is okozói! El sem képzelhető, arányaiban nem is körvonalazható ugyanis az a veszedelem, amely az országot érheti és amely iszap- és hordaléksírba temetheti be a magyarság évezredes kulturáját!*)

Ilyen irányban annál is inkább van okunk az aggodásra, mert már a reánk kényszerített háboru alatt sem tudott sem az erdészeti, sem a vízügyi igazgatás olyan munkákat végezni, mint a békében, sőt sok tekintetben teljes tétlenségre voltunk kárhóztatva. Harmadik éve pedig, hogy megcsonkították az országot és ezzel végleg megszakították a vízügyi és erdészeti igazgatás egységét.

Azóta a megszállt földön pusztulnak alkotásaink és pusztulnak az erdőségek: mert a „hóditók“, a „hatalmasok“ a fenntartásukkal nem törődnek, amint hogy a konzerválás és az alkotás terére sem lépnek.

Szép terveink fokozatos megvalósítása helyett a pusztulás vett erőt az egész vonalon.

A megcsonkított ország, mely emberfölkötti munkát végez, hogy tarthatatlanul korcs mivoltában is talpra álljon és további boldogulásának előfeltételeit biztosítsa, már a legelsőrendűbb életszükségleti cikkek hiányában is lépten-nyomon a legnagyobb nehézségekkel küzdök.

Ma már csak álmok a Kárpátok hydroelektromos erőforrásai, a villamos fővezeték, a tárolómedenczék, a vízfogógátak, a kárpáti erdőségek belterjes gazdasága, faexport stb. — ma az inség a valóság — és többek között az a gondunk, hogy a megcsonkított ország tüzelőszerszükségletét biztosítsuk. Az a gondunk, hogy fát szerezzünk mindennapi szerény ételünk megfőzéséhez és ahhoz, hogy az emberek meg ne fagyjanak.

Többek között az a gondunk, hogy épületi fát biztosítsunk

*) *Kaán Károly*: Erdőgazdaságpolitikai kérdések. Budapest, 1920. Pátria.

s ezzel valahogy lehetővé tegyük az építkezések megkezdését s az iparágak egy egész sorozatának foglalkoztatását. Elősegítsük elsősorban azt, hogy rokkant harcosaink s az egyéb házhelyigénylők a birtokreform során nekik juttatott házhelyeken mielőbb fedél alá jussanak.*)

Ne feledjük, hogy az ország megcsonkításával erdőségeink 84·12⁰/₀-át s egyben a legjavát veszítettük el. Ami megmaradt, síkföldön, dombvidéken és kisebb részben előhegységben és legtöbb esetben mezőföldek közé ékelve vagy ipari telepek közelében terül el.

Ezért is, valamint az erdőknek a többi művelési ágakhoz viszonyított csekély terjedelménél fogva az erdőbirtokok nagyrésze tulhasznált.

Az összes erdőgazdaságoknak mintegy 60⁰/₀-án sarjerdőgazdaság folyik és csak alig 40⁰/₀-án üznek szálerdőgazdaságot. Mindennek okából ezek az erdők jelen állapotukban nagyobb méretű haszonfatermelésre nem alkalmasak, amint hogy a bennük folyó erdőgazdálkodás sem mondható belterjesnek. Sok a letarolt erdő, sok az ujonnan telepített, nagyrészt hiányos fiatalos, úgy hogy az erdeink faterméséből az országnak jelen és jövőbeni épületi-, szerszám- és tűzifaszükséglete korántsem fedezhető.

A történeti Magyarország erdőterülete (Horvát-Szlavonországok erdőterületei nélkül) 7,398.976 hektár (12,857.457 kat. hold) volt, amely az alábbi fanevek szerint a következőkép oszlott meg:

tölgyerdő	---	---	---	---	1,946.711 hektár	26·3 ⁰ / ₀
bükk és más lomberdő	---	---	---	---	3,668.890	" 49·6 "
fenyőerdő	---	---	---	---	1,783.375	" 24·1 "

Ebből a trianoni békeszerződés rendelkezése folytán és a soproni népszavazás eredményének figyelembevételével maradt:

tölgyerdő	---	---	---	---	631.961 hektár
bükk és más lomberdő	---	---	---	---	495.271 "
fenyőerdő	---	---	---	---	47.970 "

összesen: 1,175.202 hektár

(2,042.189 kat. hold), vagyis a történeti Magyarország erdőterületeinek 15·88⁰/₀-a.

*) A Földbirtokrendező Biróság eddig 535 községben 19.000 háztelket, ezt megelőzőleg a földművelésügyi minisztérium 4200 községben 4500 háztelket jelölt ki. 200 községben 6000 háztelket osztottak ki. Összesen kiosztottak tehát eddig 29.500 háztelket, mely beépítésre vár s amely építésnek legnagyobb akadálya az építőfa hiánya.

Nem érdektelen felemlitenünk, hogy az integer Magyarország erdőterületeiből (Horvát-Szlavonország nélkül) állami erdő 1,180.453 hektár (2,051.315 kat. hold), vagyis az egész ország erdőterületének 15·9⁰/₀-a. Ezzel szemben Csonka-Magyarország erdőterületéből csak 48.320 hektár (83.967 kat. hold) az állami erdő, ami a régi állami erdőterületnek csak 4·1⁰/₀-a, s ami a mai összes erdőterületnek is szintén csak 4·1⁰/₀-a.

Az állami erdőbirtok legsilányabb és legkevésbé értékes része maradt még Csonka-Magyarországon. Ezek az erdőbirtokokon, amelyeknek egy része (gödöllői uradalom) igen gyenge talajon terül el, másik része (diósgyőri uradalom) ipari és mezőgazdasági földek körzetében fekszik és csak részben legutóbb alakult át sarjerdőből szálerdőgazdasággá, a gazdaság belterjessége csak fokozatosan fejleszthető.

A történeti Magyarország közismeretűen nemcsak saját szükségletét tudta biztosítani, de jelentékeny kivitele is volt; addig manapság, mint azt már előbb is jeleztük, főleg fenyőfaáruban és tűzelőfában, de vasuti talpfában, faszénben és egyéb áruban is nagyarányu behozatalra van utalva.

Világos magyarázatát adja ennek az alábbi egybeállítás, amely a történeti Magyarország erdőségeinek a trianoni békeszerződés alapján történt megosztását fanemek szerint tünteti fel (lásd a mellékelt grafikont):

Az állam megnevezése, amelynek igazgatása alá az erdőterület került	A z e r d ő t e r ü l e t			Összesen hektár
	tölgy	bükk és más lombfa	fenyő	
	kiterjedése hektárookban			
Cseh-szlovák köztársaság --- ---	390.027 20 ⁰ / ₀	1,101.015 30 ⁰ / ₀	727.244 40·8 ⁰ / ₀	2,218.286 30 ⁰ / ₀
Románia --- --- --- ---	879.330 45·2 ⁰ / ₀	1,978.173 54 ⁰ / ₀	935.173 52·5 ⁰ / ₀	3,792.676 51·3 ⁰ / ₀
Szerb, horvát, szlovén királyság	27.153 1·5 ⁰ / ₀	66.430 1·8 ⁰ / ₀	17.587 1·0 ⁰ / ₀	111.170 1·5 ⁰ / ₀
Német-Ausztria --- --- --- ---	18.240 0·9 ⁰ / ₀	28.001 0·7 ⁰ / ₀	55.401 3·0 ⁰ / ₀	101.642 1·4 ⁰ / ₀
Csonka-Magyarország --- --- ---	631.961 32·4 ⁰ / ₀	495.271 13·5 ⁰ / ₀	47.970 2·7 ⁰ / ₀	1,175.202 15·8 ⁰ / ₀

Ebből az összeállításból kitűnik, hogy a történeti Magyarország fenyőállományából csak 2·7% maradt meg, ez is majdnem kivétel nélkül erdeifenyő és jórésében fiatalos. A többi fánem termése sem elég az ország szükségletének fedezésére.

A történeti Magyarország területén az 1913. évben a rendelkezésre álló adatok szerint termeltünk kerek számban:

tölgyhaszonfából	956.000	m ³ -t
bükk- és más lombhaszonfából	625.000	"
fenyőhaszonfából	6.000.000	"
tűzifából	9.500.000	"

Ezzel szemben Csonka-Magyarországnak a fentiek szerint többnyire silány erdőségein évente termelni képesek vagyunk:

tölgyhaszonfából mintegy	218.200	m ³ -t
bükk- és más lombhaszonfából	54.850	"
fenyőhaszonfából	35.000	"
tűzifából	1.320.000	"

Ilyen csekély anyagtermelés mellett a behozatalunk nagy mértékben és jelentékenyen rontja kereskedelmi mérlegünket. Amíg ugyanis az 1911. évben

behozatalunk	37,111.843	K
kivitelünk pedig	79,056.700	K volt
tehát	41,944.857	koronával

javunkra zárult, addig a mult (1921) év behozatala a következő képet tárja elénk; behoztunk:

tűzifából	74.000	vagont	1.110,000.000	K	
gömbfából	14.948	"	372,700.000	"	
fűrész áruból	24.667	"	1.233,350.000	"	
faszénből	2.252	"	146,380.000	"	
talpfából	526	"	8,205 600	"	
			összesen:	2.870,635.600	K

értékben, amiben még az alárendeltebb választékokban történt behozatal beszámítva nincsen.

Ezzel szemben kivitelünk ugyyszólván számba nem jöhet.

Bármily erőfeszítést is tegyen ilyen körülmények között a magyar állam, megcsonkított mivoltában megmaradt erdőségeinek

fatermése az ország faszükségletét korántsem lesz képes biztosítani, legfeljebb apaszthatja a behozatalt a megmaradt erdőségek belterjességének fokozásával, valamint új erdők telepítésével.

A magánerdőbirtok beruházásaihoz az erdőbirtokhitel kérdésének rendezésére elkészült már a törvényjavaslat. A megmaradt állami erdőbirtokon pedig a forradalmak megszűnte óta 38,000.000-t ruházott be már a kormány, a következő 10 évben pedig még 143 millió korona beruházását*) tervezi az államerdészet. Az erdőterületek szaporítására a kopárterületek befásításával és az Alföldön tervbe vett erdőtelepítések végrehajtásával nyílik tér.

Az alföldi erdőtelepítés kérdésével azonban érdemes egy kevésbé részletesebben foglalkoznunk.

Kivánatos pedig mindenekelőtt reá világitanunk arra, hogy nem egyedül az ország megcsonkítása folytán kell szőnyegre kerülnie az alföldi erdőtelepítések kérdésének. Foglalkoznunk kellene ezzel az integer Magyarország viszonyai között is; de az ország megcsonkítása¹ talán jobban előtérbe hozza, érdeklődésünket fokozza e kérdés iránt.

Megvilágításul pedig mindenekelőtt reá kell mutatnom arra, hogy a Tisza folyón végzett nagyszabású igen fontos és elkerülhetetlenül szükséges folyószabályozási munkák természetesen befolyásolják az Alföld talaja és klímája nyirkosságának mértékét, mert azzal, hogy az annyira kivánatos nagyobb esést biztosították a folyónak, egyben nagyobb tömegű viznek jóval gyorsabb lefolyását is elősegítették s ezzel mindenesetre hozzájárultak ahhoz, hogy az Alföld bizonyos időszakokban és vonatkozásokban a mult-hoz viszonylag jóval szárazabb legyen.

Sokat lehetne a kérdéssel foglalkozni, úgy vélem azonban, vitán felül áll az a megállapításunk, hogy a folyószabályozásokkal kapcsolatban, vagy azokat követően, de már régen ki kellett volna építeni az Alföld öntözőcsatorna-rendszerét és nagyobb arányokban már régen meg kellett volna kezdeni az Alföldön az erdőtelepítést és fásítást, hogy mindezzel ellensúlyozni lehessen a legjobb szándékú, emellett kiválóan értékes és eredményes folyószabályozás efféle következményeit.

*) Erdei vasutak és utak hálózatának fejlesztésére, valamint egyéb üzemi és szolgálati berendezésekre kívánja ezt fordítani.

Mindennek hiányában száraz az Alföld levegője, aminek azután káros közegészségügyi és közgazdasági következményei vannak.

Szomorú az a statisztika, amely az alföldi tudóvsz kérdészt világitja meg és ami azt a hihetetlenül hangzó tényt szögezi le, hogy nálunk a tudóvsz nagyobb áldozatot követel a falu népétől, mint a főváros lakosságától.

Hogy lehetséges ez, mikor másutt ennek ép az ellenkezőjét tapasztalják?

Van der Velde és társai sürgetik munkáikban, hogy azt a nagy proletáriátust, amelyet a városi gyáripár teremtett, ki kell telepíteni falura!

A földtől elszakadt és lelkében is beteg tömeg orvoslását a szabad levegőtől, a földtől, a napfénytől és a nyugalomtól, tehát olyan tényezőktől várják, amelyeket részére a nagyváros keretén belül biztosítani nem lehet. (*Bernát István: Oroszország bukása. Magyar Gazdák Szemléje, 1918.*)

Van der Velde és társai bizonyára nem olyan falvakat képzelnek, amelyektől órákra és nem egy esetben mérhetetlen távolságra hiányzik az erdő, sőt ritkák még a nagyobb árnyas helyek is. Nem olyan falvak az eszményei, amelyeknek munkásnépét tikkasztó nyári nap után nem üditi esténként a közeli erdőből kerülő hűvös erdei légáramlás, hanem azok a porfelhők rontják annyiuk ugys inficiált tüdejét, amelyek a legelőről hazatérő marha, vagy robogó kocsik nyomán nyujtóznak el a házak felett, vagy az a másik por fojtogatja a lakosságot, amelyet az erdők hiányában fel nem tartóztatott, vagy hatásában legalább is nem mérsékelt szelek hordanak magukkal a mérhetetlen szántók és legelők felett és csapnak a házak falához.

Állítom és vallom ezért, hogy ha majd az Alföld lakosságában oly nagy arányban pusztító tudóvsz okait a kormány sürgős és beható vizsgálat tárgyává fogja tenni, a vizsgálat eredményeként a baj egyik kutforrásaképen az erdők hiánya fog szerepelni.

De nemcsak közegészségi szempontok, hanem a mezőgazdaság vitális érdekei is sürgetik az erdők telepítését az Alföldön.

Más lesz a mezőgazdasági tenyésztés és sikeresebb lesz az állattenyésztés, ha a steppe-klimájú, felettébb száraz levegőjü, sik

földön kisebb-nagyobb foltokban erdők tarkítják majd a szántó- és legelőtengerek képét, ha minden város és falu közelében erdő váltakozik majd a szántók és legelők mellett, ha egy-egy erdőfolt, vagy fás koszoru szegélyezi majd az alföldi tanyákat és a mezőgazdasági kulturát, ha sorfák diszítik majd a vizek mentét és a mezőföldek mesgyéit.

Más lesz a vidék klimája, ha kisebb-nagyobb erdőfoltok, mint megannyi szivacstömlők lassan párologtatják el azt a légköri nedvességet, mely az erdőtlen vidéken olyan gyorsan felszikkad. Gazdaságilag pedig nagyon előnyös lesz, ha a sokféle mezőgazdasági, épületi és szerszámfát, tüzelőfát és egyéb szükséges faanyagot majd a közeli erdőkben szerezheti be a lakosság és megszűnik ezzel az a rablógazdálkodás, mely a szalmát nem az anyaföldnek adja vissza tárgya alakjában, de elvonja a földtől, hogy eltűzelje azt fa helyett.

Ilyen megállapítások után valóban sivár, de egyben lehangoló az a kép, amit a statisztika mutat, s amely szerint Hódmezővásárhely 132.258 kat. holdas, Hajdunánás 46.287 kat. holdas, Szentes 68.693 kat. holdas, Szarvas 45.127 és Szolnok 26.169 kat. holdas határában nincsen erdő.

Hogy Baja, Gyula, Hajduszoboszló, Karczag, Kiskunfélegyháza, Kisujszállás, Kunszentmiklós, Mezőtúr, Kiskunmajsa, Turkeve, Makó stb., mint a magyarság annyira jelentős fészkei javarészt 30—40.000 kat. holdas, sőt ennél is kiterjedtebb határukban alig rendelkeznek 40—50 kat. hold erdővel.

Ezzel szemben az elismerés zászlaját kell meghajtanom Kecskemét és Szeged városok törvényhatósága előtt, mert jó korán felismerve a kérdés nagy jelentőségét, az utóbbi évtizedekben számottevő arányokban telepítettek erdőt.

Csődálkozhatunk-e az előzők után azon a szomorú megállapításon, hogy a tudóvész mindjobban terjed az Alföldön és pusztit embert, állatot egyaránt.

Csődálkozhatunk-e, ha mezőgazdasági kulturánk és legelőgazdaságunk az Alföld erdőtlen mivolta mellett fáradhatatlan népünk nagy szorgalma daczára nem mindenben éri el azt a fokot és azt az eredményt, amit az odaadó, jóra való munka megérdemelne.

A most vázoltak ismerete után nem nehéz bizonyítanom, hogy az alföldi erdő telepítésére irányuló nagyszabású akciónktól mi igen jelentős közegészségi és közgazdasági eredményeket remélünk. Nem nehéz megállapítanunk ma már azt sem, hogy ezek az eredmények elmaradhatatlanok, mert az erre irányuló törekvéseink a városoktól a tanyákig máris tiszteletre méltó visszhangra találtak.

Ugylátszik eltaláltuk az időt, a hangot és módot, amikor és ahogyan kellett az akciót megindítani.

Budapesten az Országos Erdészeti Egyesületben a geológiai, klimatológiai, botanikai és erdőgazdasági előadások egész sorozatában szólaltattuk meg az e tárgyban legjobb szakértőket.

A kérdést minden irányban megvilágító propagandafüzetek egész sorát adtuk ki és terjesztettük a legszélesebb körben. Szaktanácsot szerveztünk, amely az erdőtelepítések érdekében szükséges talajviz és meteorológiai megfigyelések, az erdőtelepítésre alkalmas fafajok körültekintő megválasztása, a magvak beszerzése, a csemete-nevelés, az erdőtelepítési szolgálat szervezése, a telepítések törzskönyvelése, az erdőtelepítési kísérletügy, az alföldi legelőkérdés megoldása stb. körül nyilvánítja véleményét.

Elkészítettük az alföldi erdőtelepítések végrehajtásának sikerét biztosítani hivatott törvényjavaslatot is.

Szerveztünk Kecskemét, Szeged, Debreczen, Nyiregyháza és Eger székhellyel erdőtelepítési kirendeltségeket, amellyel manapság már 21 helyi megbízott erdőmérnök működik az Alföldön.

Kapcsolatot szereztünk a földrajzi társulathoz tartozó alföldi bizottsággal s az alföldi erdőtelepítés összes szerveit bevontuk a növényfenológiai megfigyelések keretébe. Amínthogy végeztetünk növényökológiai felvételeket. Ezek a felvételek igen értékes agrogeológiai utmutatásul szolgálnak nekünk, mert az Alföld növényvilága és annak különfélesége a talajváltozatok leghűebb képét nyújtja.

Érintkezésben áll szervezetünk a földrajzi társulattal, az országos vízepítési igazgatósággal, a földmivelésügyi minisztérium kulturmérnöki és vízrajzi osztályával a talajvizmegfigyelések érdekében szükséges talajvizmegfigyelő kuthálózat létesítése céljából. Nagy szükség van ugyanis erre, mert az Alföld talajvizének eredetére

és természetére nézve még eddig semmiféle intézmény tervszerű megfigyeléseket nem végzett. Ennek ismerete pedig úgy a gyakorlati végrehajtás, mint a tudomány szempontjából elsőrendű fontosságú.

Szervezzük az erdőtelepítés szolgálatában a meteorológiai megfigyelések hálózatát, a csemetekertek hosszú sorozatában pedig szétszórva az egész Alföldön neveljük már a facsémétéket. Ez irányban odáig haladtunk, hogy ez évben már 20, a jövő évtől pedig évente már mintegy 30—40,000.000 csemétét fordíthatunk erdőtelepítés céljára.

Csemetekerti művelésre nem egy város és község ajánlott fel területet, Kecskemét város pedig nemes előzékenységgel erdőtelepítési kísérletezések céljaira 600 hold területet bocsátott rendelkezésünkre és elhatározta, hogy újabb 4000 kat. holdat telepít be erdővel. Kecskemét ez utóbbi elhatározását azóta számos város és község követte. Szóval megindult a tevékenység az egész vonalon, mely ha a kormány s a társadalom további támogatására talál, feltétlenül eredményes lesz.

Szükséges azonban, hogy a nép széles rétegei is megértsék és méltányolni tudják ennek a tevékenységnek nagy jelentőségét és azt a maguk részéről is megfelelően támogassák.

Kivánatosnak mutatkozik ezért, hogy az erdőtelepítés közegészségügyi, közgazdasági és kulturális jelentősége arra alkalmas helyeken és időben a közoktatás, a közigazgatás, az egyházak, a társadalmi és egyéb szervek részéről is megfelelő méltatásban részesüljön. Kivánatos, hogy felkarolja az erdőügyet az egész társadalom, mindezzel kifejlődjék a természet szeretete és az erdő kultusza az Alföldön.

Ha az ákác, ez a másfél század előtt importált fafaj a népdalokban úgy, mint az alföldi tájak művészi képeiben olyan kedves fogadtatásra talált, az aranykalással ékes rónaságon szerephez juthat, sőt kell jutnia majd az erdőnek is, hogy tarkítsa a tájat s megteremtse az erdő- és a közgazdaság egyéb ágai között kívánatos összhangot az Alföld háztartásában.*)

* * *

*) *Kaán Károly*: Az alföldi erdőtelepítés kérdése. Magyar Gazdák Szemléje, 1921. VII—VIII. füzet.

Mindezek a munkák mindenesetre a legjobb irányu és olyan törekvések, amelyek közgazdasági életünk valamelyes konszolidációját elősegíteni kívánják, de nem járulnak egy szemernyivel sem ahhoz, hogy bennünket megcsonkított mivoltunkban megnyugtassanak. Mert addig, amíg gazdasági egységünk újból vissza nem tér, közgazdasági életünk egészséges kialakulására általában, de erdészeti tekinteteből is gondolnunk sem lehet.

Az erdészeti technikának is ezért a legnagyobb országos kérdése az ország területi integritása, amelyért dolgozni kell minden magyarnak, amelyről nem mondhatunk le soha s amelynek be is kell következnie minden körülmények között.

Az élőfakészlet tűzkár elleni biztosítása.*)

A trianoni békeszerződéssel megszabott országhatáron belül erdőségeink területe (ideszámitva a népszavazás útján Magyarországhoz visszacsatolt Sopron város és a vele szomszédos nyolcz község határában fekvő erdőket is) 2,042.189 kat. hold, amely a régi Magyarország erdőségeinek 15·90/0-át teszi ki.

Ma, amikor a megmaradt erdők kiterjedése oly csekély és az erdei termékek ára oly magasra emelkedett, talán nem érdektelen, ha az erdőbirtokosok figyelmét felhívjuk arra, hogy a biztosító intézetek nemcsak a ledöntött fának, hanem az álló erdő élőfakészletének tűzkár elleni biztosításával is foglalkoznak.

A biztosító intézetek az élőfakészlet tűzkárbiztosításához előre összeállított díjtáblázatot ma már nem használnak; de ezen nem lehet csudálkozni, mert a faárak folytonos ingadozásnak, pénzünk értéke állandó hullámvásznak van kitéve és mert az erdők összetétele fafaj, kor, elegyarány, sűrűség, termőhelyi jóság, a fák egészségi állapota, választékarány stb. tekintetében a legnagyobb változatosságot mutatja.

A biztosítás feltételeinek és díjtételeinek megállapítása csak

*) V. ö. *Cserny Győző*: Az erdőnek tűzkár ellen való biztosításáról. Erdészeti Lapok 1907. X. 595. és XI. 651. old.